

Чытач разважае, прапануе, абмяркоўвае

Туга па інтэлігентнасці, або Што агульнага ў педагога і святара

Грамадства адчувае наставу інтэлігентнасці. У педагогічным друку гэта тэма ўдзельнічае неаднаразова. У "Настаўніцкай газеце" ад 19 красавіка 2001 года апублікаваны артыкул С.І.Д.Саладоўнікава "Літаратура павінна выхоўваць інтэлігентнасць". Дзякуй рэдакцыі за гэты каментарый і наватарскі матэрыял! Шчыра далучаюся да пазіцыі аўтара і хачу выказацца пра артыкул.

Чонкіны. А "маленькі чалавек" у літаратуры XIX стагоддзя? Думка аўтара пра тое, што пры вывучэнні літаратуры галоўнай з'яўляецца менавіта складнік выкаваўчы, выклікае ў душы самую гарачую патрыстыку. Адукацыйны ў сучасным грамадстве — шмат. Інтэлігентнасць (глыбіня міласэрнасці) — значна меней. Відэаўчына, што словы "інтэлігент" і "інтэлігентны чалавек" — далёка не заўсёды сінонімы.

Аўтары артыкула выказваюць свой пункт гледжання і на тое, як канкрэтна выхоўваць жадаемую інтэлігентнасць: "Пры аналізе літаратуры твора школьніка і студэнта можна ставіць на месца героя і заклікаць яго мадэляваць свае паводзіны ў аналагічнай сітуацыі". Думка, на наш погляд, слушная, смелая і нават прасякнутая прабачаннем — у жыцці (тым больш сучасным) ад чалавека патрабуюцца асабліва самастойнасць і адказнасць за ўчыны. Але дзе гарантыя, што ву-

чань ці студэнт пагодзіцца з тым, што яго будучы кудысьці "стаўіць", і ці адукцыя ён на "за-клік"? Навучэнне — таксама аса-

Таму ў развіццё пераконаўчай у сваёй аснове думкі аўтара хацелася б дадаць: настаўнік на ўроку павінен зрабіць так, каб школьнік без усялякіх заклікаў "увайшоў" бы ў сюжэт. Самастойна ўвайшоў, бо яму, як і кожнаму з нас, заўсёды складана ад уласных "гупстваў" і "драбніц" дайсці да ўласнай высакоронасці. Заўважым: сам настаўнік у такіх пошуках не выключэнне; гэта і стварэ на ўроку атмасферу сумеснага маральнага пошуку ў адносінах да мастацкага твора.

Святар царкоўны "аналіз" рэлігійных тэкстаў не праводзіць. А якую пазіцыю выбірае "усекаму святару"? "Аналіз" увогуле — слова не філалагічнае, хутчэй тэхналагічнае. Калі ўжо набліжыцца да пазіцыі прапаведніка, дык трэба ведаць размову не пра "металічнае" слова "аналіз", а

прыхільніц сэрца да гаючага і тамячэга спасціжэння твора. Вось у такім выпадку пазіцыі святараў царкоўнага і светскага супадуць. Звесткі па тэорыі літаратуры вучань павінен атрымліваць, але, на нашу думку, толькі ў той ступені, якая выклікае патрэбу "свецкага святарства". Ісці да твора — гэта ісці да сабе.

Шчыра згодны з аўтарам артыкула, што вучань павінен галоўную навуку жыцця шукаць перш за ўсё ва ўласным духоўным свеце. Чытаючы, да прыкладу, рамана С.Лема "Саларыс", школьнік зразумее сітуацыю, што "схавана ў душы чалавека, які ў ёй тунэлі, тунілі...". І зноў жа ў праяву думкі артыкула зазначым: агульнапрыняты разважанні пра "тунікі" і "тунэлі" душы чалавека падрыхтаванаму вучню вядомыя не горш за настаўніка. Юнака турбуюць ліхаманкавыя пытанні пра яго ўласны "тунікі". Яму патрэбна не толькі агульная (у класе), але перш за ўсё патаемная, запаветная (у самоте) "свецкая малітва" да прарока-пісьменніка.

А гэта значае, што настаўнік павінен весці вучня ў сюжэт (павінен, абавязкова павінен!), але не "стаўленнем" і "заклікамі", а тым, што сам "пойдзе ў сюжэт", сам адчуе сябе пілігрымам да духоўнага алтаря, што жыве ў кнізе. Пойдзе не дзеля вучня, не ў сілу прафесійнага вопыту, а з мэтай свайго ўратавання ад пакут сумлення (гэтыя пакуты і ёсць, як вядома, вызначальная рыса інтэлігентнага чалавека). Калі прыклад настаўніка прыцягне да сабе вучня — гэта і ёсць тое самае святарскае служэнне мастацкай літаратуры, пра якое гавораць аўтары артыкула. Вось талі і адкрыццё алтаря на завесу — у матэрыяле праблему крытэрыяў адзінага твора ў класе альбо ў студэнцкай аўдыторыі.

Да ўсяго гэтага можна было б дадаць яшчэ шмат разважанняў. А гэта знак таго, што думкі, узятыя С.І.Д.Саладоўнікавым, — актуальныя, змястоўныя, а галоўнае — патрэбныя для далейшага развіцця педагогічных пошукаў. Хачелася б, каб артыкул стаўся пачаткам ядвікай і сур'ёзнай гаворкі. Бо пазіцыя, выказаная ў матэрыяле С.І.Д.Саладоўнікава, не павінна застацца толькі прыгожым усплоскам высакоронасці пачуццяў. Патрэбны падручнікі, заснаваныя на ідэі "свецкага святара", распрацоўкі, праграмы. Нама агульнага туга па інтэлігентнасці павінна весці нас да спраўды гуманнага педагогічнага крокаў.

Юрый ПАТАЛКОЎ, дацэнт кафедры тэорыі і гісторыі рускай літаратуры Брэскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.С.Пушкіна.

Вопыт

Спецпрахунак папайняецца круглы год

Калі ў большасці школ спецпрахунак папайняюцца ўвосень, то "ашчаднае кніжка" Шамаўшчынскай сярэдняй школы, што ў Мсціслаўскім раёне, — увесь год. Тут ёсць уласны піягектарны школьны агарод. А да таго — свая мініферма. Сёлета яе мясцовы калгас "Праўда" пралаці іхушкі 70-кілаграмавай вагі, а на калгасным рынку ў Мсціславе рэалізаваў іхушкі парасяткаў. У маі ад школьнай каровы малака-зборшчыку здалі 300 літраў малака, а ў чэрвені штодня прадаюць па 16 літраў. Ад гэтага на спецпрахунак паступіла 300 тысяч рублёў. У дапа-

можнай гаспадарцы школы ёсць уласны конь. З чэрвеня пры навукальнай установе дзейнічае аздараўленчы летнік. Для яго выхавання арганізавана цікавая праграма, дзеці адпачываюць і падыраюць свой кругляды. А тыя, каму патрэбна прыходзіць практыку, працуюць на школьным участку. Ідуць сюды з ранішніх хлопчыкі і дзяўчынкі. Аб'ём работы — значны. Трэба даглядзець гектар бульбы, 10 сотак ставовых буракоў, 5 — морквы, градкі з цыбуляй, часнаком, гуркамі, таматамі. А яшчэ школьнікі займаюцца нарыхтоўкай лекавых траў і шчаўя.

Прышкольны ўдзел, на якім расце гародніна, утрымліваецца ў ідэальным парадку. І гаспадарчы будынак, дзе ўтрымліваецца жыўнасць школы, варты быў б наведаць асобным заахнікам-свежым півавіне, вапна ствараюць тут асаблівую чысціню і мікраклімат. У школе, аказваецца, навуцы-ца можна многаму.

НА ЗДЫМКУ: загалды гаспадаркі школы А.А.Рэўскай і вучні Юра Маісеева і Яўгена Кавалёва са сваімі гадзінкамі.

Тэкст і фота А.САПЕРАВА.

У водпуск... з лёгкім сэрцам

У класіх асветнікаў усталявалася цудоўная традыцыя: яшчэ да пачатку новага навукальнага года матэрыяльна-тэхнічная база школ павінна быць цалкам падрыхтавана.

Так сталася і сёлета. Напрыклад, дырэктар Зубкаўскай сярэдняй школы Міхаіл Скаварада паведаміў, што будынак практычна гатовы прыняць вучняў хоць заўтра. Значыць, ён загалды быў адрамантаваны як след, з улікам усялякіх "сюрпрызаў" з боку матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння.

Міхаіл Аляксеевіч раска-

заў, што так званы касметычны рамонт асабліва не выклі-

каў праблем, прайшоў, лічы, у рабочым парадку.

Адміністрацыя школы ў гэтыя летнія дні засяродзіла сваю ўвагу на адпачынку, аздараўленні вучняў.

Арганізаваны пры школе летнік меў дзве мэты: адпачынак уперамежку з працай на прышкольным участку і ў роднай гаспадарцы — саўгасе "Зубкі".

Дарчы, — падкрэсліў Міхаіл Аляксеевіч, — праца вучняў спрыяе назапашван-

ню фінансавых сродкаў школы. На сённяшні дзень на спецпрахунак захоўваецца звыш 700 тысяч рублёў. Напрыклад, за вырашчаныя саджанцы парэчкаў школа ўтаргавала 250 тысяч рублёў. А ўлічыць яшчэ амаль чатыры тоны макулатуры? Добрая налізе ўкладваем мы на прышкольны ўдзел.

Будзем і з палівам. Задзел складаюць амаль сто тон сэннамоленнага вугалю (мінулая зима была даволі лёгкай). "Адным словам, — падкрэсліў Міхаіл Аляксеевіч, — у мяне ёсць усе падставы ісці ў водпуск з лёгкім сэрцам."

Адам ЛУСТА.

На кантролі рэдакцыі Выхаванне кулаком...

У рэдакцыю паступіла пісьмо ад Юрыя Віктаравіча Рабцава. У ім ішла размова пра тое, што 19 сакавіка 2001 года яго сын, Аляксандр Рабцаў, быў збіты настаўнікам Леанідам Антонавічам Заваротным. Выпадак меў месца ў Расонскай школе імя П.М.Маішэва Віцебскай вобласці.

Далей падзеі развіваліся наступным чынам. Выпадак атрымаў агульную, і 11 красавіка загалм па раённым аддзеле адукацыі настаўнік быў звольнены. Праз некаторы час ён пачаў з'яўляцца ў Палацкі раённы суд адносна незаконнасці звальнення, і суд аднаўляе яго на працы. Аднаўляецца гэта на наступны дзень пасля пасяджэння суда. 19 мая 2001 года Л.А.Заваротны выходзіць на працу і падае заяву на звальненне па ўласным жаданні.

Крымінальная справа па далёкім выпадку не заводзіцца, таму што Расонскі аддзел унутраных спраў прызнае факт нанесення лёгкіх цялесных пашкоджанняў. Між тым праз тры тыдні Аляксандр трапіў у бальніцу. Сёння цяжка сказаць, ці ёсць сувязь паміж выпадкам збіваў і захворваннем немалой часткі меў месца.

Рэдакцыя накіравала далейшае пісьмо для правяркі ў Віцебскую абласную пракуратуру. У сваім адказе начальнік аддзела па нагляду за адпаведнасцю закону судовых рашэнняў па грамадзянскіх справах В.А.Маршал папаведаў: "На рашэнне Палацкага раённага суда ад 18.05.2001 г., якім Л.А.Заваротны адноўлены на ранейшым месцы працы, унесены касавыя прытоў пракуратуры Палацкага раёна. Справа прызначана да разгляду ў касавыя інстанцыі абласнога суда на 10.07.2001 г."

Паклоўны рэдакцыі не вядомыя ўсе акалічаныя справы, складаныя раённы аддзел таго, што адбылося. Але тое, што факт рукакрытасці меў месца ў адукацыйнай установе, наводзіць на пэўны роздум. Ёсць агульнавядомыя этычныя нормы паводзін настаўніка, якія нельга парушаць ні пры якіх абставінах. Мы гаворым пра "дэдаўшчыну" ў вайску, а ці не пачынаецца яна значна раней, у той жа школе, напрыклад?

Рэдакцыя будзе трымаць на кантролі гэты ліст і сачыць за ходам падзей.

У Віцебску адкрыўся VI Міжнародны дзіцячы пленум імя І.Е.Рэпіна. Шасцідзённая праграма свята творчасці інакшчона разнастайным падзеям. Гэта дзень памяці вялікага мастака, паездкі на чыслах у музей-сядзібу ў Зярунне, агляду памятных мясцін Віцебска і шмат іншых мерапрыемстваў. Завершыцца пленэр адкрыццём спрадавадчай выставы. На VI Міжнародным пленумі імя Рэпіна працуюць больш як 30 выхаванцаў

дзіцячых мастацкіх школ і школ мастацтваў Беларусі, Расіі, Украіны і Германіі. НА ЗДЫМКАХ: настаўнік мінскай дзіцячай мастацкай школы № 3 Ангеліна Анатольеўна Шуганова са сваімі выхаванцамі Кацяя Храмнікова, Волга Пад'ельскай і Наталія Сяржанінай; на эцюдах.

Фота Аляксандра ХІТРАВА, БЕЛТА.

Лета-2001

Адпачынак... на сенажаці

Мы не маем магчымасці свайго асабістага адукацыі за кватэру, тэлефон, электраэнергію. Ёсць, дарчы, складанасці і падпіскай. Не маем дазваляць аніякіх пакупак сабе і дзецям.

Рэдакцыя — апошняя інстанцыя, куды мы звяртаемся. Звярталіся ўжо і ў Адміністрацыю Прэзідэнта, і ў Камітэт дзяржаўнага кантролю. Адтуль наш ліст быў адасланы ў аблвыканкам, і на гэтым справа скончылася.

Незразумела толькі вось што. Ні для каго не сакрэт, што настаўнікі, які правілі, ідуць у адпачынак летам. І кожны год

Настаўнікі Ухвальскай школы Крупскага раёна (больш за 20 подпісаў).

Ад рэдакцыі. У апошні час у рэдакцыянай пошце некалькі такіх лістоў — з Ашмян, Асіповічаў, іншых месцаў. Калі пачынае тэлефанаваць, чуеш прыкладна адно і тое ж — раён сельскі, дагэтуша з вобласці, і выдзіць зарплату свочасова няма магчымасці.

Незразумела толькі вось што. Ні для каго не сакрэт, што настаўнікі, які правілі, ідуць у адпачынак летам. І кожны год

паўтараецца адно і тое ж. Памятаю, як пяць гадоў назад пытанне аб выплате адпускных настаўнікам абмяркоўвалася на ўзроўні Міжвобласнага камітэта пры Савецкім Міністраў. У мінулым годзе даходзіла да абсурду — калі, напрыклад, у кагосьці з настаўнікаў здаралася няшчасце, цудам адпускныя атрымлівала ўся школа. Увогуле, калі адкінуць у бок эмоцыі, ёсць заканадаўства, якое прадугледжвае выплату адпускных за 2 дні да адпачынку. І яго ніхто не мае права парушаць.

Р.С. Як стала вядома рэдакцыі, па стане на 29 чэрвеня, калі матэрыял рыхтаваўся да друку, запавяшаныя ліквідаваны. Але, на наш погляд, гэта не мяняе сутнасці праблемы.

Аля ШАЎЦОВА.

"Валанцёр", "Крывічы", "Віцязь" і іншыя

Першамайскаму аддзелу адукацыі Віцебска ў першы летні месяц удалося арганізаваць адпачынак 1930 школьнікаў у 33 разнастайных летніках. Гэта даваццатая частка ўсёх дзяцей школьнага ўзросту — тых, хто больш за іншых меў у гэтым патрэбу. Сярод іх — падлеткі з асацыяльнымі паводзінамі, для якіх дзейнічалі чатыры спецыялізаваныя летнікі працы і адпачынку, разлічаныя на 135 чалавек.

Летнік "Валанцёр" быў арганізаваны спецыяльна для дзяўчынак. Разбіўшыся на пяць атрадаў (па дзесяць чалавек у кожным), яны выпрабавалі сабе ў ролі памочнікаў выхавальцаў у спецыяльным Доме дзіцяці (для хворых дзяцей), у дзіцячым доме і двух дзіцячых садках.

Дзяўчынкі на практыцы сутыкнуліся з горкімі сіроцінімі лёсамі, болей і адчувалі кінутыя бацькамі дзіцяці. У аднаго з атрадаў была незвычайная місія — у таварыстве Чырвонага Крыжа працвіці курс аказання даўрачэбнай дапамогі. Разам з супрацоўнікамі таварыства дзяўчынкі раздзілі гуманітарныя абеды, наведвалі

састарэлых адзінокіх людзей і дзяцей-інвалідаў.

Не менш насычаным падзеямі стаў чэрвень для хлопчукоў з летніка "Віцязь": яны займаліся добрапрадэманстрацыяй тэрыторыі гарадскога сацыяльнага прытулку і вясельнага школы.

У краязнаўчым летніку "Крывічы" падлеткі займаліся вывучэннем гісторыі Віцебска, прычым правілі незвычайную цікавасць да неабімай многімі дагэтуша школьнай дысцыпліны.

Дзейнасць гэтага летніка стала свочасовай працягам мэтанакіраванай работы педагогаў на працягу ўсяго навукальнага года, якая вялася на базе дзіцячай бібліятэкі № 20. Сустрачы са

знакамітамі людзьмі, экскурсіі ў літаратуры і краязнаўчым музеі, музей асабістых калекцый і мясцовых храмаў, знаёмства з археалагічнымі раскопкамі для многіх сталі спраўдзенымі адкрыццямі.

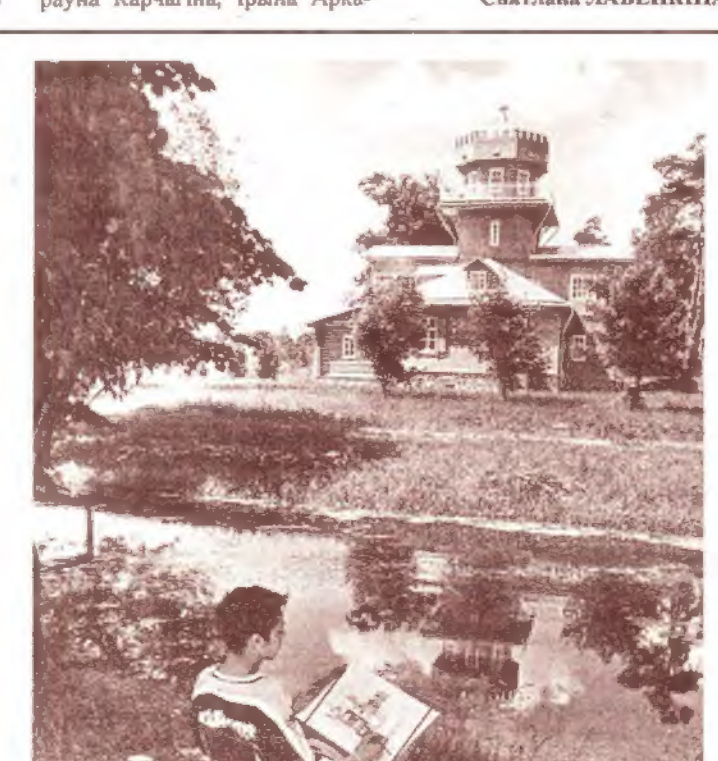
Самых праблемных юнакоў, палова з якіх — умоўна асуджаны, узялі на выхаванне ваіны бацькаўна Анатоль Аламавіч Курчэц. Разам з імі хлопчыкі з летніка "Доблесць" прайшлі курс маладога байца, пажылі сапраўднымі баявымі будыма.

Праўда, другая палова для ўсёх чатырох летнікаў мела шмат агульнага: наведванне басейна "Камасолен" і кінатэатраў, музеяў і выстаў, удзел у спартыўных праграмах і конкурсах... Усё бесплатна, у тым ліку і трохразовае харчаванне, вітаміны. Варта адзначыць, што займаліся з падлеткамі лепшыя спецыялісты, у большасці мужчыны: сацыяльныя педагогі, псіхалагі, фізірукі, гісторыкі. Начальнікі летнікаў Таццяна Віктараўна Карчагіна, Ірына Арка-

дзьеўна Шаў, Аляксей Віктаравіч Ліццяга, Аляксандр Леанідавіч Цярэшчанка разам з метадыстам раённага аддзела адукацыі Бярутай Аляксандраўнай Семянковай падбіралі выхаванцаў з ранняй вясны. Галоўным чынам тых, хто стаіць на ўнутрышкольным уліку, у камісіі па справах непаўналетніх, хто правівае ў малазабеспячэных і мнагалетніх сем'ях. Мэта педагогаў — прафілактыка правапарушэнняў, карэкцыя паводзін і карыснае дзейнасць падлеткаў — дасягнута. Дарэчы, для такіх жа дзяцей пры 11 школах Віцебска дзейнічалі вучнёўскія брыгады, занятыя рамонтам памяшканняў і мэблі. Адна з іх створана на базе інтэгрнага для дзяцей-сірот з ЗПР.

На вялікі жаль, другую змену ўдалося арганізаваць толькі для некалькіх гарадскіх летнікаў на 270 школьнікаў. На астатнія не хопіла сродкаў.

Святлана ЛАВЕЙКІНА.

64 працэнты алкавалі, што іх у дзіцячым бачыць фізічна каралі. Прасей кажучы, білі. І гэта цяперашніх нашых навукаўцаў, у іхным надзеі дзяцей, большасць з якіх — дзяўчаты!

Аказваецца, ужо ў дзіцячым садку 28,5 працэнта нашых навукаўцаў былі сведкамі таго, як выхавальца прымянялі меры фізічнага ўздзеяння. Далей — школа. І тут некалькіх навукаўцаў былі сведкамі фізічнага насілля, жорсткага, грубага або абразлівага абыходжання...

Дык вось наспрабавалі я правесці срод навукаўцаў нашага педагогічнага каледжа сацыяльна-педагагічнае даследаванне і высветліць некаторыя пытанні, звязаныя з фізічным пакараннем дзяцей. Атрымалася даволі сумная карціна.

64 працэнты алкавалі, што іх у дзіцячым бачыць фізічна каралі. Прасей кажучы, білі. І гэта цяперашніх нашых навукаўцаў, у іхным надзеі дзяцей, большасць з якіх — дзяўчаты!

Аказваецца, ужо ў дзіцячым садку 28,5 працэнта нашых навукаўцаў былі сведкамі таго, як выхавальца прымянялі меры фізічнага ўздзеяння. Далей — школа. І тут некалькіх навукаўцаў былі сведкамі фізічнага насілля, жорсткага, грубага або абразлівага абыходжання...

Дык вось наспрабавалі я правесці срод навукаўцаў нашага педагогічнага каледжа сацыяльна-педагагічнае даследаванне і высветліць некаторыя пытанні, звязаныя з фізічным пакараннем дзяцей. Атрымалася даволі сумная карціна.

64 працэнты алкавалі, што іх у дзіцячым бачыць фізічна каралі. Прасей кажучы, білі. І гэта цяперашніх нашых навукаўцаў, у іхным надзеі дзяцей, большасць з якіх — дзяўчаты!

Аказваецца, ужо ў дзіцячым садку 28,5 працэнта нашых навукаўцаў былі сведкамі таго, як выхавальца прымянялі меры фізічнага ўздзеяння. Далей — школа. І тут некалькіх навукаўцаў былі сведкамі фізічнага насілля, жорсткага, грубага або абразлівага абыходжання...

Дык вось наспрабавалі я правесці срод навукаўцаў нашага педагогічнага каледжа сацыяльна-педагагічнае даследаванне і высветліць некаторыя пытанні, звязаныя з фізічным пакараннем дзяцей. Атрымалася даволі сумная карціна.

64 працэнты алкавалі, што іх у дзіцячым бачыць фізічна каралі. Прасей кажучы, білі. І гэта цяперашніх нашых навукаўцаў, у іхным надзеі дзяцей, большасць з якіх — дзяўчаты!

Аказваецца, ужо ў дзіцячым садку 28,5 працэнта нашых навукаўцаў былі сведкамі таго, як выхавальца прымянялі меры фізічнага ўздзеяння. Далей — школа. І тут некалькіх навукаўцаў былі сведкамі фізічнага насілля, жорсткага, грубага або абразлівага абыходжання...

Дык вось наспрабавалі я правесці срод навукаўцаў нашага педагогічнага каледжа сацыяльна-педагагічнае даследаванне і высветліць некаторыя пытанні, звязаныя з фізічным пакараннем дзяцей. Атрымалася даволі сумная карціна.

64 працэнты алкавалі, што іх у дзіцячым бачыць фізічна каралі. Прасей кажучы, білі. І гэта цяперашніх нашых навукаўцаў, у іхным надзеі дзяцей, большасць з якіх — дзяўчаты!

Аказваецца, ужо ў дзіцячым садку 28,5 працэнта нашых навукаўцаў былі сведкамі таго, як выхавальца прымянялі меры фізічнага ўздзеяння. Далей — школа. І тут некалькіх навукаўцаў былі сведкамі фізічнага насілля, жорсткага, грубага або абразлівага абыходжання...

Дык вось наспрабавалі я правесці срод навукаўцаў нашага педагогічнага каледжа сацыяльна-педагагічнае даследаванне і высветліць некаторыя пытанні, звязаныя з фізічным пакараннем дзяцей. Атрымалася даволі сумная карціна.

64 працэнты алкавалі, што іх у дзіцячым бачыць фізічна каралі. Прасей кажучы, білі. І гэта цяперашніх нашых навукаўцаў, у іхным надзеі дзяцей, большасць з якіх — дзяўчаты!

Аказваецца, ужо ў дзіцячым садку 28,5 працэнта нашых навукаўцаў былі сведкамі таго, як выхавальца прымянялі меры фізічнага ўздзеяння. Далей — школа. І тут некалькіх навукаўцаў былі сведкамі фізічнага насілля, жорсткага, грубага або абразлівага абыходжання...

Дык вось наспрабавалі я правесці срод навукаўцаў нашага педагогічнага каледжа сацыяльна-педагагічнае даследаванне і высветліць некаторыя пытанні, звязаныя з фізічным пакараннем дзяцей. Атрымалася даволі сумная карціна.

64 працэнты алкавалі, што іх у дзіцячым бачыць фізічна каралі. Прасей кажучы, білі. І гэта цяперашніх нашых навукаўцаў, у іхным надзеі дзяцей, большасць з якіх — дзяўчаты!

Аказваецца, ужо ў дзіцячым садку 28,5 працэнта нашых навукаўцаў былі сведкамі таго, як выхавальца прымянялі меры фізічнага ўздзеяння. Далей — школа. І тут некалькіх навукаўцаў былі сведкамі фізічнага насілля, жорсткага, грубага або абразлівага абыходжання...

Дык вось наспрабавалі я правесці срод навукаўцаў нашага педагогічнага каледжа сацыяльна-педагагічнае даследаванне і высветліць некаторыя пытанні, звязаныя з фізічным пакараннем дзяцей. Атрымалася даволі сумная карціна.

64 працэнты алкавалі, што іх у дзіцячым бачыць фізічна каралі. Прасей кажучы, білі. І гэта цяперашніх нашых навукаўцаў, у іхным надзеі дзяцей, большасць з якіх — дзяўчаты!

Аказваецца, ужо ў дзіцячым садку 28,5 працэнта нашых навукаўцаў былі сведкамі таго, як выхавальца прымянялі меры фізічнага ўздзеяння. Далей — школа. І тут некалькіх навукаўцаў былі сведкамі фізічнага насілля, жорсткага, грубага або абразлівага абыходжання...

Дык вось наспрабавалі я правесці срод навукаўцаў нашага педагогічнага каледжа сацыя

Погляд на праблему

Вяртанне доўгу

У маленькіх гарадках звычайна ўсе пра ўсё ведаюць (бакалей-чулі). Як у той песні "от людей на деревне не спрячешься". Пад асаблівым наглядам у грамадскай, як правіла, такія дзяржаўныя інстытуты — як школы. На школе ўсё звязана. Адных яна цікавіць, таму што там іх дзеці вучацца, унукі і сваёй. Другія не супраць пастухоў навіны пра калінае жыццё ад знаёмых, які там працуюць. Карацей кажучы — усе мы родам са школы. Таму, што б з ёю ні абдысалася, нас гэта будзе непакідаць.

Напрыканцы вучэбнага года, якраз перад апошнім звонкам, у сярэдняй школе № 2 Чавусаў Магілёўскай вобласці адбылося мерапрыемства, якое магло б стаць звычайным, планавым. На самай ж справе яно абярнулася падзеяй для горада. Яго доўга абмяркоўвалі, пра яго пісалі ўраўнівы друкі. У наступным годзе школе споўніцца 35 год. Яна вырасіла многіх чавускіх дзяцей, які сталі вядомымі як у вобласці, так і ў краіне. Жыццё было цікавым і мясцовым. Ціпер у школе навучаюцца 790 вучняў, з якімі працуюць 58 настаўнікаў і 10 выхаватэляў. Іх жыццё таксама запоўнена падзеямі рознай значнасці, яны неспадзявана, неспадзявана. Аднак ад таго жыцця яны адораныя адным — фінасам. Раней адрамантаваць школу не ўзнікала ніякіх складанасцяў, змянялася перыядычна вучэбнае мясціца, набывалася наглядная дапаможнік і г.д. Дзяржава не шкадавала сродкаў на адукацыю. Як выхаватэля сёння школы напамінаць не трэба. Бацькі часам наракаюць — наша адукацыя быццам бы бясцільная, а з іх грошы толькі і вымываюцца. А на вёсцы ў невялікіх гарадках настаўнікі жалець, што за свае грошы даводзіцца рамантаваць кабінеты, бо бацькі іх дзяцей бяднейшыя за іх.

У другой школе Чавусаў, калі планавалі правесці свята школы, мабыць да канца не ўвайшлі, што з гэтага можа атрымацца. Была задумана запытана да сябе гэтай — бацькоў, былых выпускнікоў розных гадоў, кіравання раёна і прапрывастваў, якія аказваюць шэфскую дапамогу, дэпутатаў — і паказвае ім чым школа займаецца (лепш адзіна раз у вучэбны год). Гэта можа асабліва будзе карыснай для тых дзяцей, якія штогод алчаюцца (за мяжой). Для вучняў і-та класа пачне правідаць клас з харазграфічным уклікам. Не забыліся ў школе пра здольных дзяцей, для іх ствараюцца розныя профілі — грамадска-эканамічны, спартыўна-партыцыйны, філагічны. Менавіта з гэтага навуцальнага года ў школе будзе ўкараніцца сістэма рознаадукацыйнага навучання, якая дапаможа стварыць аспэктна-адукацыйныя ўмовы для развіцця кожнага дзіцяці.

Да свята ў школе падрыхтаваліся грунтоўна. Па-першае, кожны клас стараўся паказаць сябе — якія яны есць малайцы, што добра зрабілі за вучэбны год, на што здольныя іх рукі і фантазія. Падарожнічаў у гэты дзень па школе было сапраўды цікава, бо калідоры нагадвалі галерэй мастацтваў. Гасці захапляліся экспанатамі з выставы "Наша твор-

Што застаецца пасля нас

Жыццё крышачку не хапіла...

5 ліпеня гэтага года споўнілася 67 гадоў Міхасю Арсенавічу Лазаруку — доктару філагічных навук, прафесору, акадэміку АНН СССР, АН Беларусі, Радзіцкай акадэміі адукацыі, Беларускай акадэміі адукацыі.

абароны доктарскай дысертацыі яго прызначылі перактарам па вучэбнай рабоце. М.А.Лазарук стаў вядомым як вучоны — літаратуразнаўца, аўтар шматлікіх прац, прывесчаных праблемаў тэорыі і гісторыі літаратуры, станаўлення Беларускай паэмы.

З 1978 года пачынаецца новы перыяд у навуковай і грамадскай дзейнасці Міхаса Арсенавіча: ён прызначаецца дырэктарам Навукова-даследчага інстытута педагогікі і актыўна ўключаецца ў новую для сябе галіну дзейнасці. Характэрнай асаблівасцю М.А.Лазарука як дырэктара НДІ педагогікі было імкненне пераарыентаваць псіхалагічна-педагагічную навуку з абстрактнага тэарэтычнага на практыку. Давалася яму гэта няпроста: акадэмічная педагогічная навука таго часу прытрымлівалася іншым прынцыпам арганізацыі навуковых даследаванняў, якія неабходна было пераглядаць. У інстытуте пачалі даследаваць праблемы ў адпаведнасці з планам-заказам Міністэрства асветы: распрацоўваліся новыя праграмы, падручнікі, рыхтаваліся вучэбныя і метадычныя дапаможнікі па актуальных пытаннях навучання і выхавання, праводзіліся пошукавыя эксперыментальныя даследаванні перспектываў навуковай развіцця адукацыі. Вялікая ўвага надавалася метадычным даследаванням, экспертызе навуковых вынікаў, выхаванчай дысцыпліне. Упершыню ў поле зроку трапіла наша педагогічная спадчына: пры ўдзеле М.А.Лазарука стваралася "Анталогія педагогічнай думкі", выдаецца кніжка "Асвета і педагогічная думка на Беларусі".

Мікалай ЯЛЕНСкі, Маргарыта АНЦІПАВА — кандыдаты педагогічных навук, супрацоўнікі Нацыянальнага інстытута адукацыі.

Вучымся эканамічна мысліць

З вуснаў немаўлят — сур'ёзныя словы

Чалавечтва ўстае ў новае тысячагоддзе. І вельмі важна, што менавіта зараз мы не проста задумаліся, а прыйшлі да неабходнасці канкрэтных дзеянняў, звязаных з эканамічнай энергасур'ёзнасцю. Саме галоўнае — гэта змяненне мыслення кожнага чалавека — ад марнатраўства энергасур'ёзнасцю да іх зберажэння, выхавання ў кожнага грамадзяніна пачуцця Гаспадарства. Твой горад, твая вуліца, твая школа... І ты за ўсё ў адказе. Няпростая гэта задача і таму цікавая.

Адным з накірункаў у выхаванні эканамічнага мыслення вучыцца ў школе № 4 Светлагорска было выбраным пытанне энергасур'ёзнасці.

На першым этапе гэтай работы мы вылучылі матэрыялы па энергасур'ёзнасці, якія меліся ў перыядычным друку. Вельмі каштоўнай стаў для нас вопыт сумеснай работы ўпраўлення адукацыі Гомельскага аблвыканкома і абласнога ўпраўлення па нагляду за рэспубліканскім выкарыстаннем паўна-энергетычных рэсурсаў.

Такім чынам, самыя маленькія (0-1 класы) горадскіх прэфект-трэба зберагаць ваду, электрычнасць, цяпло. Дзеці спяваюць, граюць, разгадваюць загадкі... І з вуснаў дзяцей гучаць сур'ёзныя словы: беражліва, эканомію. Пастараліся настаўнікі Л.А.Яленскі, Л.В.Араменка, Л.Д.Фярко.

У 2-4 класах народ больш сур'ёзны і гаворыць ужо дзеці пра хлеб, паліва, электрычнасць. Цікавыя мерапрыемствы былі праведзены С.А.Сабінай, Т.В.Заранок, Н.Д.Дулуп, Н.Е.Бязруквай, Е.В.Ігнатавай.

У сярэднім і старэйшым звязе перавага была нададзена такім формам і метадам арганізацыі вучэбна-выхавачага працэсу, як нестандартныя ўрокі, "кружкі", дыскусіі, "абарона праектаў", гульнявыя формы і метады (сродкі) — дзейнасць пастую эканоміі па кантролі за расходаваннем вады, электрычнасці і матэрыялаў у час эксперыментальна-эксплуатацыйнага.

Зместамі былі мерапрыемствы, арганізаваныя настаўнікамі Е.Г.Палавечка, І.В.Бяло-

вай, Н.Г.Фраўлай, І.А.Пяньня, А.П.Гайко.

Вынікам работы стала школьнае свята — Дзень энергасур'ёзнасці, якое праходзіла ў рамках абласнога семінара.

Урок-гульня "Зорная галзіна" праводзіў настаўнік пачатковых класаў Р.М.Прошка. На адным дыханні, прыгожа, эластична, цікава працягваюць дзеці.

Ролівае гульня 10-11 класаў "Скрыпка Пандоры XXI ст. Кожны павінен быць вынік сваёй учыннасці і ўмець адказаць за іх". Але ж прайшоў час пачаць па рахунках і думаць, што засталася нам, дзецімі і ўнукам... Удзельнічаў у стаўцы, учытваў у лічы. І сама сабой вырастае праграма дзейнасці будучых пакаленняў: зберажчы, захаваць. І гэта таксама цудоўная работа настаўнікаў А.П.Гайко, Г.В.Клімовіч, Т.В.Маскалёва.

На заканчэнне семінара — літаратурна-музычная кампазіцыя "Крыніца энергіі" — у аэканоміі! Гучаць песні, выконваюцца танцы і прывітаюцца размова пра энергасур'ёзнасць. Літматэж частуны, аспэкт і словы вядучых Т.В.Перажык і Л.В.Бунінай развіваюць і завяршаюць гэту энергасур'ёзнасць.

Свята згуртавала і аб'яднала школьных калектывы, які ўвесь гэты час жыў у напружаным творчым рытме.

Любоў СІНІЦКАЯ, дырэктар сярэдняй школы № 4 Светлагорска.

Свята дзяцінства прайшло ў сярэдняй школе № 2 Дзятлава. Настаўнікі віншавалі лепшых вучняў, адзначалі іх увагу і стараннасць не толькі ў навучанні, але і ў рабоце ў ставай, дзяжурстве па школе, іншых справах. Тым, хто найбольш вызначыўся, былі ўручаны каштоўныя падарункі. А юныя артысты паказалі свае нумары мастацкай самадзейнасці — спявалі, чыталі вершы.

НА ЗДЫМКУ: свята дзяцінства запамінацца вучанішым падрыхтоўчага класа Вераніцы Кароль.

Фота Наталі АБЛАЖЭЙ, БЕЛТА.

ПТА: новая адукацыйная тэхналогія

Залаты ключык метадыстаў — гэта маніторынг

Адным з прыярытэтных накірункаў дзейнасці абласнога вучэбна-метадычнага цэнтру прафесійнай адукацыі Магілёва з'яўляецца работа на бесперапыннай прафесійнай адукацыі інжынерна-педагагічных кадраў ПТНУ.

форм павышэння кваліфікацыі і майстэрства педлага. З гэтай мэтай у цэнтры кожнага квартала вядоўцца зборнікі па выніках работы абласных семінараў, інфармацыйна-метадычных білетні (з апісаннем вопыту работы на ўласнае вучэбна-выхавачае працэсу). Выхаватэля вылучаюць работы ПТНУ па эфектыўным функцыянаванні ліцейскіх груп. Прапаганда педлага-наваго вопыту. Фарміраванню цікавасці грамадскасці да педлагагічнай працы сардэчнае абласны конкурс на лепшую публікацыю па праблемах навучання і выхавання моладзі ў ПТНУ вобласці, які праводзіцца пры інфарма-

тычных, творча працуючых педлагаў, захопленых адной педлагагічнай ідэяй. Роль гэтых аб'яднанняў у тым, каб глыбока прэзумаць сутнасць метадычнай ідэі праз асабісты вопыт, прывесці ў эксперыментальную практыку, распрацаваць праекты, матэрыялы і праналізаваць вынікі. Работа творчых аб'яднанняў інжынерна-педагагічных работнікаў ПТНУ паказала значны рост педлагагічнага майстэрства і творчай актыўнасці педлагаў.

Прафесійна-тэхнічным навукальным установам сёння асабліва патрэбны педлагагічны тыпу ва пачатковых, такіх па прафесійных якасцях, па стылі наваго, зні.

Галоўным паказчыкам эфектыўнасці педлагагічнага працэсу з'яўляецца ўзровень прафесіяналізму, з якім навучэнцы выходзяць са сцен вучэбнай установы.

цыянальнай падтрымцы газет "Магілёўскія вестнікі", "Вестнік Магілёва", "Зямля і людзі". Трывалы ўвайшлі ў работу цэнтру выданне анатаваных узор педлагагічных выданняў у форме "Прэс-экспрэс", тэматычных перапоўненых выставы з аб'яваў прадстаўленнем вопыту педлагаў. Так, у апошнія гады прайшлі выставы метадычных работ інжынерна-педагагічных работнікаў вобласці "Прафесійная адукацыя: канцэптуальны падыход". "Сацыяльна-педагагічная служба ў вучэбнай установе", "Фарміраванне здаровага ладу жыцця вучэбнага ПТНУ".

Іх вынік гэтай работы — развіццё высокай матывацыі інжынерна-педагагічных работнікаў сістэмы прафесійнай адукацыі рэгіёна ў атрыманні другой вышэйшай адукацыі, вышэйшай адукацыі — майстраў вытворчага навучання.

Вучэбна-метадычным цэнтру каардынуе работу ў гэтым напрамку. Заклучаны дагаворы з Мазырскай педлагагічнай інстытутам і Віцебскім каледжам на атрыманне педлагагічнай адукацыі майстраў вытворчага навучання і выхавання, якія не маюць педлагагічнай падрыхтоўкі.

Адной з асноўных умоў паспяховага ажыццяўлення адукацыйнага працэсу з'яўляецца забеспячэнне вучэбнага і педлагагічнага сродкаў навучання, у першую чаргу падручнікаў, якія аспэктна-адукацыйнага профілю наведваюць "Кветкі, насенне, сад, агарод". Плануецца наведанне

Можна канстатаваць, што ў ПТНУ вобласці склаўся пэўная сістэма вучэбна-выхавачага працэсу ў нейкай ступені сардэчнасці спланавана кабінетам метадычнага вучэбна-выхавачага працэсу і прафесійнай адукацыі мэтаадукацыйна праца з рознымі катэгорыямі інжынерна-педагагічных работнікаў.

Пры планаванні работы кабінета метадычнага вучэбна-выхавачага працэсу ў ПТНУ вобласці было створана створана ў нашым ПТНУ гуманнага вучэбнага асяроддзя, якое б спрыяла развіццю і самаразвіццю асобы, яе сацыялізацыі.

Для рэалізацыі пастаўленай мэты і былі спланаваны семінары-практыкумы для намеснікаў дырэктараў па вучэбна-выхавачае рабоце, сацыяльных педлагаў, бібліятэкараў. Арганізаваны абласны конкурс на правах чалавека, праблема вучэбнага, здаровага ладу жыцця. Педлагагічным калектывам прафесійна-адукацыйнага вучэбна-выхавачага працэсу ў ПТНУ вобласці аказвалася пастаянна метадычная дапамога па планаванні і арганізацыі вучэбна-выхавачага працэсу.

Вучэбна-метадычным цэнтру праз метадычны абласны аб'яднанні псіхалагаў каардынуе работу псіхалагаў ПТНУ. Распрацавана сістэма вызначэння псіхалагічнага клімату па ўстаноўках, узамаласнасці паміж інжынерна-педагагічнымі работнікамі і адміністрацыяй, задавальнення вучэбнага ПТНУ навучаннем шляхам правядзення ананімнага анкетавання і тэсціравання. Гэта дазваляе дыягнаставіць стан вучэбна-выхавачага працэсу, выяўляць праблемы і супрацьстаяць, шляхі іх пераадолення і вырашэння. Стала традыцыя запрашаць да ўдзелу ў рабоце абласных семінараў метадычна-псіхалага цэнтру, псіхалагаў ПТНУ.

Значна актывізавалася выдавецкая дзейнасць ВМЦ ПА. Сумесна з выдавецкім аддзелам інстытута павышэння кваліфікацыі выданы інфармацыйна-метадычныя білетні і зборнікі па семінарах-практыкумах, жані-венскай канферэнцыі інжынерна-педагагічных работнікаў ПТНУ вобласці, статыстычны зборнік на развіццё сістэмы ПТА Магілёўскай вобласці.

Ларыса РАБАВА, намеснік дырэктара Магілёўскага абласнога вучэбна-метадычнага цэнтру прафесійнай адукацыі.

